

A kerettantervekben meghatározott tartalmak árnyalását, kiegészítését, gazdagítását segítő anyagok

Módszertani ötletek és feladatok a magyar nyelv és irodalom tanításához

Hogyan köszönnek vissza ma a reklámokban az ókori retorika hatáskeltő eszközei? Mit jelent az írott/beszélt nyelv, és mikre valók az emotikonok? Hogyan dolgoznak a híradások a szövegfonetikai eszközökkel? Mik a hasonlóságok és a különbségek az irodalmi hősök és sztárok, celebek között, vagy miképp segítheti egy jól elkészített mém a klasszikus magyar versek megértését? A magyar nyelv és irodalom korszerű tanításában nemcsak lehetőség, de ma már szükséges is bizonyos ponton kapcsolódni a média világához, gondoljunk csak például a sajtóműfajok tanítására vagy az irodalmi művekből készült filmekre. Ebben a cikkünkben az új Nat szerint összegyűjtjük azokat az anyagainkat, amelyek hasznosak lehetnek magyarórán.

9-10. évfolyamon a törzsanyagban és az ajánlott tananyagban is megjelenik fontos témaként a tömegkommunikáció fogalma, típusai, hatása a nyelvre és a gondolkodásra, illetve az egyes médiaműfajok jellegzetességei, a reklám hatáskeltő eszközei.

- A Magyartanárok Egyesületének feladatcsomagjában több ötlet található arra, hogyan szemléltethetjük a kommunikáció modelljét az egyik legalapvetőbb hatásműfaján, a reklámon keresztül, illetve mindehhez különféle érvelési gyakorlatok is kapcsolhatók. Hasznos az osztállyal közösen megfigyelni, miképp működik a modell a fogyasztói társadalomban, ha az üzenet a reklám, a befogadók pedig a megcélzott, leendő vásárlók?
- Nem értik a tanulók, miért kell foglalkozunk olyan régi örökséggel, mint a retorika? Ez esetben érdemes feladatként kiadni nekik, hogy figyeljék meg, az ékesszólásban hatáskeltő elemei hogyan köszönnek vissza a mai reklámokban. Ezzel közelebb hozhatjuk a témát a tanulókhoz, másrészt megtapasztalhatják, hogyan működik a nyelv mint jelrendszer a médiában. Ehhez ötletek és feladatok itt találhatóak: [Médiajelenségek sokoldalú és tanulóközpontú vizsgálata – \(nem csak\) médiaórákon](#)

A szabadon felhasználható órákban külön foglalkozhatunk a reklám és a nyelvhasználat kapcsolatával, ami szintén felkeltheti a tanulók figyelmét.

- Mitől lesz igazán hatásos egy reklám? Ennek az anyagunknak a segítségével általános megállapításokat tehetünk a tanulókkal arról, milyen elemei is vannak egy jó reklámnak. Nemcsak könnyebben értelmezhetőek így a kereskedelmi célú üzenetek, de egyfajta ellenőrzőlistaként is használhatják a diákok, ha reklámot terveznek. [Reklámfilm](#)
- A reklámokban az erős képi világ mellett ugyanolyan fontosak a nyelvi megoldások, a nyelvi kreativitás és a nyelvi játékok is. Azonos alakú vagy többjelentésű szó szerepel az alábbi reklámban? „Megáll az eszed, ha eszed.” A reklám „lelke” a szlogen. Számos ötlet, tevékenykedtető feladatot találunk arra, hogyan működik a nyelvi leleményesség a reklámokban, és talán még arra is kedvet kapnak a tanulók, hogy épp a nyelvtankönyv népszerűsítéséhez vagy az egyik kötelező olvasmányhoz készítsenek kreatív reklámot fülbemászó szlogennel. Például Toldi Miklós: erő, izom, lelkiismeret. [Mire képes a szlogen?](#)
- A humor meglehetősen gyakran használt kommunikációs stratégia mindennapi társalgásainkban. Remek eszköz lehet a figyelem felkeltésére, és mivel képes pozitív érzelmeket kiváltani a befogadóból, egy jól sikerült, vicces reklám a márkához kapcsolódó pozitív asszociáció kiépítésének is alapköve lehet. Na, de mikor érdemes

és mikor nem tanácsos bevetni a komikumot egy termék eladásánál? Milyen eszközei lehetnek a humornak, és mindehhez hogyan kapcsolódik a nyelvten? Ehhez ad inspirációt és feladatokat a [Ki nevet a végén?](#) című cikkünk.

- A költői képek és alakzatok nemcsak a szlogenekben, de a reklámok képi világában is visszaköszönhetnek. Nem is akárhogy! Vajon milyen autót lehetne eladni egy dobermann-nal, és milyen egy cuki képű, vidám színű boxerral? Melyik milyen érzést jeleníthet meg a leendő kocsi tulajdonosokban? Eligazítást és az érdekes feladatokhoz segítséget a [Reklámos kutvatipológia](#) című összeállításunkban találnak az érdeklődők:

„Szilágyi Örsébet emailjét megírta,/ emotikonokkal azt is telesírta” – parafrázálja a nagy klasszikust Lackfi János, kortárs költőnk. Nem véletlenül, hiszen az internet térhódítása egyre inkább hatással van a mindennapi kommunikációra. A Z- és Alfa-generációs diákok csetelésében és SMS-eiben ma már bőven megjelennek a változatos hangulatjelek, az emotikonok. Minderre persze reagál az oktatás is, hiszen a nyelvten érettségitételek között is megtalálható témaként az elektronikus vagy digitális kommunikáció hatása a nyelvre, az írott/ beszélt nyelvviség és a nonverbális jeleket helyettesítő emotikonok.

- Az emotikonok kialakulásáról, jelentéséről és kulturális kontextusairól is készült háttéranyag, illetve kreatív feladat arról, hogyan írjanak át a gyerekek emoji-nyelvre egy klasszikus magyar verset. Mindenképpen érdemes kipróbálni ezt a feladatot, aztán egy emoji-vers-felismerő versenyt is rendezhetünk óra végén. [Emoji](#)

A sajtó- és más médiaműfajok részletesebb megismerése felkeltheti a tanulók figyelmét, illetve jó alapot adhat arra, hogy kisebb projekt munka keretében (akár tanórán, házi feladatként vagy médiaszakkörön) maguk is készítsenek tartalmakat különféle sajtóműfajokban (sulihíradó, interjú készítése egy osztálytárrsal a kedvenc könyvről vagy nagyszülőkkel a régi világról). Kapcsolható ez a feladat az irodalomórán párhuzamosan tanultakhoz is: készülhetnek hírek (vagy álhírek) a trójai háború állásáról, egy riportban meg lehet rajzolni Akhilleusz duzzogásának okát, de egy podcastban lehet mérlegelni a háborúskodó felek esélyeit is, (mint egy focimeccs előtti beharangozóban), vagy összefoglalni a trójai háború történetét egy videóösszeben.

- A híradó narratív felépítésével, a szerkesztők elbeszélésformáival és a hírolvasók hanghordozásával foglalkozik [A híradó hírei című anyagunk](#).
- Milyen a jó interjú? Hogyan készülünk fel rá? Miket kérdezzünk és miket hagyjunk ki inkább? Ebben nyújt segítséget ez a segédanyagunk. [Interjúkészítés](#).
- Ahogy a The social dilemma (Társadalmi dilemma) című filmben elhangzik, egyszerre élünk információs és dezinformációs korban. A hírek kapcsán többféleképpen kapcsolódhatunk az álhírek és az áltudományos dolgok felismerésének tanításához, hiszen ezzel hatékonyan fejleszhető a tanulók kritikai gondolkodása is. Feltétlenül beszéljünk a jelenségről, amennyiben lehetséges. Ebben az [összeállításunkban](#) több háttéranyag, szemléltető eszköz, foglalkozásterv és gondolkodtató feladat is megtalálható.
- Eligazító sorozatunkban a 21. századi diákok körében nagy népszerűségnek örvendő influenszerek járnak körbe videóikban egy-egy tanulságos médiaértési jelenséget. Hasznos lehet ezekkel is megismerkedni – akár osztályfőnöki órán is, ha már magyarul nem maradna rá idő. Ebben a [videóban](#) például Csebe, vagyis Csomor Balázs az álhíreket járja körül.
- [A videóösszeéről](#).

Nyelvtanból és persze irodalomból is nagyon fontos, hogy a tanulók képesek legyenek különféle műfajú szövegek többszempontú – nyelvi, stilisztikai, irodalomelméleti, esztétikai – értelmezésére és szövegek alkotására. Még nagyobb küldetés a magyartanárok számára, ha mindezt a tanulók örömmel teszik. Az irodalom összekapcsolása különféle filmes élményekkel és a minden nap tapasztalható médiajelenségekkel ugyancsak rengeteg ötletet és módszertani változatosságot hordoz magában. Nem beszélve arról, hogy egy-egy irodalmi műről, szereplőtípusról, műfaji vagy elbeszéléstechnikai jelenségről a tizenévesek gyakran szívesebben beszélnek inkább filmek kapcsán, amivel közelebb hozhatjuk hozzájuk az irodalmi művek értelmezési lehetőségeit.

- A hős archetípusát mutatja be az alábbi írás. Nemcsak a szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztéséhez használható fel, hanem segíti a tanulók önismeretének fejlesztését, valamint több kreatív, alkotó munkára is lehetőséget ad, így minden bizonnyal az irodalmi művek és filmes alkotások befogadása is hatékonyabbá és élményszerűbbé tehető. Hogyan indul útnak a népmesék főhőse? Milyen akadályokkal és segítőkkel találkoznak a szereplők? Mindez hogyan köszön vissza a nyomtatott könyv oldalain és a mozgóképen? Miképp elemezhetjük a szereplők jellemét sokoldalúan, akár más művekkel, művészeti ágakkal összevetve? Inspirációként érdemes megnyitni [A hős útja](#) című anyagunkat.
- A művek befogadását és értelmezését segíthetik, ha a tanulók ezeket projektmunka keretében, saját stílusukban átírják, vagy épp a fiatalok által kedvelt mém formájában újraértelmezik egy szereplő helyzetét, esetleg továbbgondolnak egy-egy klasszikus sort. Ehhez segítséget nyújt a [Hogyan készíthetünk mémeket egyszerűen?](#) című anyag.
- Motiváló és izgalmas kihívás lehet a diákok számára akár otthoni projektmunkában, ha az aktuálisan tárgyalt olvasmányból képes forgatókönyvet, storyboardot vagy egy szereplő útjáról flipbookot készítenek, hiszen ezek mind közelebb hozhatják hozzájuk az irodalmat. A [storyboardról](#) itt található segítség, a [flipbookról](#) pedig itt.

A Magyartanárok Egyesületének feladatcsomagjai [itt](#) találhatóak.